

Teetet: To sam sposoban razriješiti i ja.

Stranac: Kako?

Teetet: Tako da bi i samo kretanje posve stalo i samo mirovanje bi se kretalo, ako bi se međusobno pomiješali.

Stranac: No to je po svim pravilima nemoguće, to jest da kretanje stoji i mirovanje da se kreće.

Teetet: Svakako.

UMIJEĆE SPAJANJA I RAZDVAJANJA

38. Stranac: Preostaje onda samo treće.

Teetet: Da.

e Stranac: I jedno je od toga nužno: ili je sve podobno da se miješa ili ništa, ili jedno da, a drugo ne.

Teetet: Svakako.

Stranac: No ono dvoje pokazalo se kao nemoguće.

Teetet: Da.

Stranac: Svaki dakle onaj koji želi točno odgovoriti postaviti će preostalo od trojega.

Teetet: Dakako.

253 a Stranac: Budući da je jedno podobno da to čini, a drugo nije, snalazi ga otprilike ono što i slova. I od njih naime jedna se međusobno ne slažu a druga se slažu.

Teetet: Svakako.

Stranac: Vokali imaju tu prednost pred ostalim slovima da se kao uže provlače kroz sva slova tako da je bez nekoga od njih nemoguće da se i od ostalih slova jedno s drugim slaže.

Teetet: Zaista je tako.

Stranac: Zna li zaista svatko koja se slova kojima mogu pridružiti ili je potrebno umijeće onome koji hoće da to vješto čini?

Teetet: Potrebno je umijeće.

Stranac: Kakvo?

Teetet: Gramatičko.

Stranac: A što? Zar nije tako i s visokim i dubokim tonovima? Onaj koji ima umijeće da raspoznaje koji se tonovi slažu a koji ne, taj je muzički obrazovan, a onaj koji to ne razabire je neobrazovan?

Teetet: Tako je.

Stranac: I kod ostalih umijeća što se tiče sposobnosti i nesposobnosti njihova poznavanja naći ćemo isti slučaj.

Teetet: Kako da ne?

Stranac: A što? Budući da smo dopustili da i pojmovi na isti način učestvuju u međusobnom miješanju, zar nije nužno da s nekim znanjem krči sebi put kroz govore onaj koji hoće da točno pokaže koji se pojmovi s kojima slažu, a koji se međusobno ne podnose? I dapače, da li ima nekih pojmova koji povezuju sve pojmove tako da se mogu miješati, a opet i kod rastavljanja da li ima drugih pojmova koji su za sve uzroci rastavljanja?

Teetet: Svakako treba znanja i rekao bih gotovo najvećega.

ODNOS: SOFIST — FILOZOF

39. Stranac: Kakvo ćemo sada, Teetete, ime nadjenuti tome znanju? Ili smo se, tako ti Zeusa, neopazice namjerili na znanje slobodnih ljudi i čini se da smo tražeći sofistu našli prije filozofa?

Teetet: Kako to misliš?

Stranac: Rastavljati pojmove na vrste i ne smatrati isti pojam drukčijim niti onaj koji je drukčiji istim, nećemo li reći da je to zadatak dijalektičke nauke?

Teetet: Da, reći ćemo.

Stranac: Stoga onaj koji je sposoban da to čini u stanju je da razlikuje jedan pojam koji se proteže svuda kroz mnoštvo pojmova od kojih svaki pojedini odvojeno stoji; zatim mnoštvo međusobno različitih pojmova koji su izvana obuhvaćeni od jednoga pojma; i opet jedan pojam koji je kroz mnogo cjelina u jednome sastavljen; i mnoge napose posve različite. To znači rastavlja-

e ti na vrste: znati gdje se pojedini pojmovi mogu slagati a gdje ne.

Teetet: Svakako.

Stranac: No dijalektičku sposobnost nećeš pridavati drugome, kako ja mislim, osim onome koji na čist i ispravan način filozofira.

Teetet: Kako bi je netko mogao drugome pridati?

254 a Stranac: Filozofa ćemo dakle naći na takvom nekakvom mjestu i sada i poslije ako ga budemo tražili. No teško je i toga vidjeti jasno, ali je kod toga poteškoća drukčije naravi nego kod sofiste.

Teetet: Kako?

Stranac: Ovaj se zavlači u tamu nebića i boravi u njoj, pa ga je zbog tmine mjesta teško opaziti. Nije li tako?

Teetet: Čini se.

b Stranac: A filozof, koji je uvijek svojim umovanjem privržen ideji bića, opet se zbog sjaja mjesta ne može nipošto lako opaziti, jer duševne oči mnoštva ne mogu istrajati gledajući u božansko.

Teetet: I to je dakako tako ne manje od onoga.

Stranac: O filozofu ćemo dakle skoro jasnije razmatrati ako budemo još željeli, a što se tiče sofiste, jasno je da se ne smije ispustiti prije nego ga dovoljno promotrimo.

Teetet: Dobro si rekao.

RODOVSKI POJMOVI, BIT IZVODA I ODNOSA

40. Stranac: Pošto se dakle slažemo da se jedni pojmovi hoće međusobno slagati a drugi neće, jedni u manjoj a drugi u većoj mjeri, a neke ništa ne prijeći da se u svemu kroz sve sa svima slažu, počimo zatim u svome rasuđivanju ovim putem da ne uzimamo u obzir sve pojmove da nas ne bi smelo mnoštvo, nego da izaberemo neke od onih za koje se kaže da su najvažniji. Tada ogleđajmo najprije kakav je svaki pojedini od njih, zatim kakvu imaju sposobnost međusobnog povezivanja. Ako

i ne budemo mogli posve jasno shvatiti biće i nebiće, da barem ne oskudijevamo u dokazima o njima. Zatim koliko dopušta način sadašnjeg razmatranja, ako nam se pruži prilika, da bez štete umaknemo s tvrdnjom da je nebiće uistinu nebiće.

Teetet: Treba dakle to činiti.

Stranac: Najvažniji rodovski pojmovi koje smo prošli jesu: samo biće, i mirovanje, i kretanje.

Teetet: Kudikamo najvažniji.

Stranac: Za dva posljednja kažemo da se ne mogu međusobno miješati.

Teetet: Svakako.

Stranac: No biće se s oba može miješati. Oba naime doista jesu.

Teetet: Kako da ne?

Stranac: To su dakle tri.

Teetet: Zašto ne?

Stranac: Svaki je dakle od njih različan od druga dva ali istovjetan sâm sebi.

Teetet: Tako je.

Stranac: Što smo opet sada tako rekli s izrazom istovjetno i različno? Da li su to neke dvije vrste drukčije od one tri ali nužno uvijek s njima pomiješane, pa ih treba promatrati kao pet vrsta a ne kao tri, ili pak, a da mi sami i ne opažamo, nazivamo tim istovjetnim i različnim neku od onih vrsta?

Teetet: Možda.

Stranac: Ali ipak kretanje i mirovanje nije niti različno niti istovjetno.

Teetet: Zašto?

Stranac: Što god zajednički kao oznaku pripišemo kretanju i mirovanju, to ne može biti nijedno od njih.

Teetet: A zašto?

Stranac: Jer će tada kretanje mirovati, a mirovanje će se pokrenuti. Ako naime jedno bilo koje od njih prevlada nad oba, prisilit će opet drugo da se mijenja u suprotnost od svoje prirode jer ima udjela u suprotnome.